Nummer VN2024-027394
Directie Grond en Ontwikkeling

Gemeente Amsterdam

Map wethouder Groot Wassink **Map**

Voordracht voor de Map wethouder Groot Wassink van 09 januari 2024

Portefeuille
Grond en Ontwikkeling (22)
Gemeentelijk Vastgoed (16)

Agendapunt
Bo

Onderwerp

Instemmen met communiceren van resultaten bodemonderzoek en handelingsperspectieven naar besturen/ eigenaren volkstuinen

Gevraagde beslispunten

1. Kennisnemen van resultaten steekproef onderzoek bodemkwaliteit in volkstuincomplexen
2. Instemmen met het delen van de resultaten met de Bond van volkstuinders en de individuele tuinders
3. Kennis nemen van een drietal opties om handelingsperspectieven te kunnen bieden aan tuinders en instemmen met verder uitwerken optie a (aanpassen subsidieregeling) en optie c (leveren schone grond voorraad voor ophoging)

Onderbouwing beslispunten

Aanpak loodverontreinigingen in Amsterdam bij pilot Volkstuinen

In het verleden is door oude industrie veel lood in de bodem van stads- en dorpskernen, negentiende-eeuwse wijken en industriegebieden terecht gekomen. Lood is schadelijk voor de gezondheid, vooral voor jonge kinderen tot en met 6 jaar. Lood belemmert de ontwikkeling van het leervermogen (IQ) bij hoge blootstelling.

In Amsterdam wordt gewerkt om de bloostelling zoveel mogelijk naar beneden te brengen, waarbij de nadruk ligt op plaatsen met een gevoelige functie (veel bodemcontact en plaatsen waar kinderen spelen). De aanpak van speelplaatsen is afgerond en de aanpak tuinen bij woningen is in volle gang. Zoals aangekondigd in het jaarprogramma van aanpak diffuus lood (VN2023-008246) zou vanaf 2023 ook aandacht gegeven gaan worden aan de volkstuinen in Amsterdam.

Bij volkstuinen kunnen er gezondheidsrisico's bestaan bij verhoogde loodwaarden. Voor moestuinen gelden extra lage gezondheidskundige grenswaarden in verband met de consumptie van gewassen die ook lood kunnen opnemen.

Eerder uitgevoerd onderzoek

In de periode 2003-2010 is door de (voormalige) Dienst Milieu en Bouwtoezicht (DMB) dossier onderzoek gedaan naar de kwaliteit van de bodem in volkstuinen. Dit onderzoek (bijlage 2) leidde destijds tot de conclusie dat de kans op een humaan risico in volkstuinen gering was. Vanuit de rol van DMB als bevoegd gezag was er daarom geen aanleiding voor (fysiek) bodemonderzoek.

Rol gemeente bij volkstuincomplexen

De gemeente heeft in volkstuincomplexen veelal een dubbele rol als eigenaar/ verhuurder vanuit Gemeentelijk Vastgoed en als bevoegd gezag Wet bodembescherming (vanaf 1 januari 2024 Omgevingswet) , belegd bij Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (ODNZKG). Afdeling Bodem van G& O adviseert gemeentelijke diensten en bedrijven over

bodem(risico's) en neemt het voortouw indien sprake is van risico's en er geen sprake is van andere maatschappelijke ontwikkelingen.

Gemeentelijk Vastgoed zal als opdrachtgever de leidende rol nemen waarbij afdeling Bodem van G& O inhoudelijk zal ondersteunen met de uitvoering van onderzoeken en saneringen indien sprake is van mogelijke risico's. Zowel Gemeentelijk Vastgoed als afdeling Bodem staan positief tegenover het in beeld brengen van de bodemkwaliteit. Door middel van het in beeld brengen van de bodemkwaliteit kunnen er gerichte maatregelen genomen worden voor het verbeteren van de bodemkwaliteit en daarmee ook de blootstellingsrisico's.

Afdeling Bodem heeft periodiek contact met Gemeentelijk Vastgoed voor kennisdeling van onderzoeksresultaten en overleg over vervolgstappen en hoe daaraan bijgedragen kan worden.

Ad 1) Kennisnemen van resultaten steekproef onderzoek bodemkwaliteit in volkstuincomplexen

Er is een pilot uitgevoerd waarbij bodemonderzoek is gedaan in 28 verblijfsrecreatieve tuinen, verspreid over 13 volkstuincomplexen (bijlage 1). Bij deze steekproef zijn in verschillende complexen stoffen in de bodem verhoogd aangetroffen: in vijf individuele tuinen (verspreid over de parken Amstelglorie, Nut en Genoegen en Sloterdijkermeer) zijn sterk verhoogde waarden aangetroffen. Negen tuinen zijn matig verontreinigd en veertien tuinen zijn schoon. Daarbij moet worden aangemerkt dat de pilot statistisch geen representatieve steekproef was op basis waarvan concrete stappen genomen kunnen worden. Wel geeft de pilot aanleiding tot uitgebreider onderzoek op volkstuincomplexen, om de aanwezigheid van verontreinigingen beter in kaart te brengen zodat de blootstelling aan (met name) lood terug kan worden gebracht.

Ad 2) Instemmen met het delen van de resultaten met de Bond van volkstuinders en met de individuele tuinders

Het pilot onderzoek is in september 2023 uitgevoerd op basis van vrijwillige medewerking van de betrokken tuinders. Het is wenselijk om de resultaten zo snel mogelijk te delen met de tuinders, ook al kan daardoor wel ongerustheid ontstaan. Afdeling Bodem biedt de tuinders met vervuilde grond aan om in een gesprek de resultaten en adviezen toe te lichten.

De Bond van Volkstuinders (verder bond) vertegenwoordigt niet alle volkstuincomplexen in Amsterdam, maar de pilot is uitgevoerd op complexen die allemaal bij de bond zijn aangesloten. Daarom is het voorstel de resultaten gelijktijdig ook met de bond te delen met behulp van afdeling communicatie.

Vervolgonderzoek

De voorgestelde eerste vervolgstap is het aanbieden van gratis en vrijwillig onderzoek aan tuinders, net zoals dat bij stadstuinen wordt aangeboden als onderdeel van het programma lood. Dat onderzoek is ook een goed middel om informatie over de risico's van lood over te brengen. Ouders kunnen vervolgens maatregelen nemen om blootstelling van hun kinderen aan lood te verminderen. Voor moestuinen wordt niet alleen naar lood gekeken maar wordt op een breder pakket onderzocht vanwege mogelijke risico's bij consumptie van substantiële hoeveelheden 'blad- en knolgewassen' uit eigen tuin.

Voor het aanbieden van onderzoek worden alle complexen meegenomen waarvan, naar de huidige inzichten, onvoldoende informatie over de bodemkwaliteit beschikbaar is of waarbij uit de steekproef naar voren is gekomen dat mogelijk sprake is van risico's. Dit zal in 2024 starten. Het gaat echter om veel complexen en in totaal een groot oppervlak. Daarom wordt prioriteit gegeven aan moestuincomplexen boven siertuincomplexen. Verder wordt de volgorde bepaald op basis van vooronderzoek naar bodemkwaliteit en gebruiksgeschiedenis en de resultaten van het steekproefonderzoek. De volgorde is opgenomen in tabel 1.

Nr.	Naam	Tuinen aantal	Oppervlakte complex (hectaren)	Oppervlakte (m2) tuinen
1	Amstelglorie	439	21,8	131700
2	Nut en genoegen	375	17,9	112500
3	Sloterdijkermeer	274	12,0	82200
4	Amstelhof (Nuts)	35	0,9	10361,7
5	Driemond (Nuts)	65	1,6	19532,4
6	Zonnehoek	70	3,3	21000
7	Klein Dantzig	120	3,6	36000
8	De Groenlijn	21	0,4	6300
9	Buitenzorg	99	2,7	29700
10	Nieuwe Diep	44	1,1	13220,1
11	VTV Kweeklust	73	2,8	21900
12	Hof van Eden	42	2,9	12600
13	De Vijf Slagen	154	3,4	46200
14	Reigersbos	27	0,7	8098,8
15	De Vrijbuiters	49	1,2	14768,4
16	De Federatie	210	8,1	63000
Totaal		2097	84,2	629081,4

Van het bodemonderzoek per volkstuin wordt een rapport opgesteld voor de huurder, hierin zijn gebruiksadviezen op basis van de grondkwaliteit toegevoegd om blootstelling te beperken. Door gebruiksadviezen op te volgen kan blootstelling aan verontreiniging in de bodem voorkomen worden. Een voorbeeld van een gebruiksadvies is handen wassen na het werken in de grond. Deze gebruiksadviezen zijn alleen afdoende voor volkstuinen zonder moestuinfunctie. Bij moestuinen zijn gebruiksadviezen niet voldoende omdat stoffen door gewassen kunnen worden opgenomen.

Ad 3) Kennis nemen van een drietal opties om handelingsperspectieven te kunnen bieden aan tuinders en instemmen met verder uitwerken optie a (aanpassen subsidieregeling) en optie c (leveren schone grond voorraad voor ophoging)

De verwachting is dat tuinders geen genoegen zullen nemen met alleen het aanbod van onderzoek. Omdat de gemeente ook verhuurder is, zal meer worden verwacht. Ook kunnen tuinders ongerust of verontwaardigd zijn.

Hieronder worden enkele opties gegeven om verder perspectief te bieden:

a) Voor stadstuinen bestaat een subsidieregeling voor bodemsanering. Woningeigenaren kunnen daar gebruik van maken waarbij naar schatting 30% tot 50% van de kosten door de subsidie worden gedekt. Deze subsidieregeling staat nu niet open voor huurders (van volkstuinen) omdat de verantwoordelijkheid primair bij de grondeigenaar ligt. Een optie is de subsidieregeling open te stellen voor huurders. De financiële en organisatorische consequenties van deze optie zijn nog niet in beeld. Dit is mede afhankelijk van de uitkomst van vervolgonderzoek en kan in 2024 en 2025 worden verkend;

b) Een andere optie is het beschikbaar stellen van budget aan Vastgoed om een samenwerking aan te gaan met de besturen van de volkstuinverenigingen. Bij een tuinmutatie of in de winter bij moestuinen zou een eenvoudige sanering/ophoging kunnen worden uitgevoerd. Het is nog niet duidelijk om welke kosten het gaat en hoe de kosten gedekt kunnen worden;

c) Een eenvoudige regeling is het gratis aanbieden van schone grond om tuinen op te hogen. Het idee is dan dat de gemeente op elk complex een voorraad schone grond aanbiedt waarmee tuinders hun tuin kunnen ophogen. Dat zou een zeer doelmatige manier zijn om de blootstelling terug te brengen: verontreiniging komt steeds dieper te liggen. Het aanbieden van schone grond aan de complexen wordt door G& O, afdeling Bodem gezien als een haalbare, betaalbare en elegante oplossing.

Het is op basis van de beperkte onderzoeken nu niet mogelijk om een weloverwogen besluit te nemen over de uiteindelijke acties. Daarvoor is meer bodemonderzoek nodig. Voor de bond (als vertegenwoordiger van de tuinders) is het belangrijk om te weten wat de toekomstperspectieven zijn, afhankelijk van de resultaten van de bodemonderzoeken. Het voorstel is om daarom vooruitlopend op de onderzoeken in ieder geval te starten met het verder uitwerken van optie a) en c) in overleg met Vastgoed, de bond en de besturen van de overige tuincomplexen.

Volgende processtappen

Deze voordracht wordt zowel voorgelegd aan wethouder Van Dantzig als wethouder Groot Wassink.

Met ondersteuning van afdeling communicatie worden de onderzoeksresultaten gedeeld met de individuele tuinders en de Bond van Volkstuinders.

Advies, afstemming en participatie

Communicatie naar buiten heeft prioriteit zodat de eigenaren die meededen aan de pilot niet langer dan nodig onthouden worden van de uitkomsten. De Omgevingsdienst en GGD ondersteunen het aanvullend onderzoekstraject. Intern zullen vervolgstappen tussen Vastgoed, R&D en G& O Bodem worden afgestemd, waarna deze met de volkstuin besturen gedeeld worden. In het vervolgproces werken Vastgoed en G& O Bodem samen.

Documenten

Registratienr.	Naam
AD2024-097322	Bijlage 1 20231219 steekproef volkstuinen bodemkwaliteit HB.pdf (pdf)
AD2024-097323	Bijlage 2 Eindverslag Inventarisatie Volkstuincomplexen (DMB, 1 dec 2010).pdf (pdf)
AD2024-097324	Map wethouder Groot Wassink Voordracht (pdf)

Behandelend ambtenaar of indienend raadslid (naam, telefoonnummer en e-mailadres)

Grond en Ontwikkeling: 5.1, 2, e 5.1, 2, e 5.1, 2, e @amsterdam.nl 5.1, 2, e
Vastgoed: 5.1, 2, e , 2, e 5.1, 2, e @amsterdam.nl, 5.1, 2, e

Uitslag